

6. Леонтьев, А.А. Развитие мотивации к речедейтельности / А. А. Леонтьев // Мир психологии. – 2015. – № 1.
7. Соколова, С. Е. Формирование звукопроизношения/ С. Е. Соколова // Дошкольная педагогика. – 2014. – № 3.
8. Туманова, Т.В. Формирование звукопроизношения у дошкольников. Учебнометодическое пособие для логопедов и воспитателей /Под ред. профессора Т.Б. Филичевой. - М.: Академия, 2008.
9. Филичева, Т.Б., Чевелева, Н.А., Чиркина, Г.В. Нарушения речи у детей: Пособие для воспитателей дошкольных учреждений /Т. Б. Филичева. - М.: Москва, 2010.
10. Хватцев, М.Е. Как предупредить и устранить недостатки речи и голоса у детей // Дошкольная педагогика. – 2012.

МРНТИ 14.29.29.

УДК 376.37

Рсалдинова А.К.¹, Бейсенбек А.Т.²

¹Ғылыми жетекші- к.п.н., доцент,

*² 7М01902- Арнайы педагогика: Логопедия мамандығының 2 курс магистранты
Абай атындағы ҚазҰПУ, Алматы қ., Қазақстан*

МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ СӨЙЛЕУ ТІЛІ ЖАЛПЫ ДАМЫМАҒАН (ІІІ ДЕҢГЕЙ) БАЛАЛАРДЫҢ ДЫБЫСТЫҚ АЙТЫЛЫМЫН ТҮЗЕТУГЕ АРНАЛҒАН ЛОГОРИТМИКАЛЫҚ ЖАТТЫҒУЛАР

Аннотация. Мақалада логоритмикалық жаттығулар негізінде мектеп жасына дейінгі балалармен түзету жұмыстарының сипаттамасы келтірілген мектеп жасына дейінгі сөйлеу тілі жалпы дамымаған (ІІІ деңгей) балалардың дыбыстық айтылымын түзету үшін логоритмикалық жаттығуларды қолдану негіздемесі жасалды, түзетудің әр кезеңіндегі жұмыс қарастырылды және түзетудің әдістемелік құралдары ұсынылды. Бағдарламаның тиімділігін негіздеу ретінде логопедиялық жұмыстың нәтижелеріне сапалық және сандық талдау ұсынылды.

Кілт сөздер: логоритмика, дыбыстық айтылым, СТЖД, түзету

Рсалдинова А.К.¹, Бейсенбек А.Т.²

¹Научный руководитель- к.п.н., доцент,

*² Магистрант 2 курса по специальности 7М01902- Специальная педагогика: Логопедия
КазНПУ им. Абая, г. Алматы, Казахстан*

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЛОГОРИТМИКИ В РАБОТЕ НАД ЗВУКОПРОИЗНОШЕНИЕМ ДЕТЬМИ С ОБЩИМ НЕДОРАЗВИТИЕМ РЕЧИ (ІІІ УРОВЕНЬ) ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

Аннотация. В статье представлено описание коррекционной работы с детьми *над звукопроизношением детьми с общим недоразвитием речи (ІІІ уровень) дошкольного возраста*, проведено обоснование использования логоритмических упражнений для формирования для коррекции звукопроизношение детей с общим недоразвитием речи (ІІІ уровень) дошкольного возраста, рассмотрена работа на каждом этапе коррекции и предложены методический инструментарий коррекции по коррекции. В качестве обоснования эффективности программы предложен качественный и количественный анализ итогов логопедической работы.

Ключевые слова: логоритмика, звукопроизношение, ОНР, коррекция

Rsaldinova A.K.¹, Beisenbek A.T.²

¹Scientific supervisor - Candidate of Pedagogical Sciences Associate Professor.,

²2 nd course master speciality of 7M01902

KazNPU named after. Abay, Almaty, Kazakhstan

THE USE OF LOGORHYTHMICS IN WORKING ON SOUND PRONUNCIATION BY CHILDREN WITH GENERAL SPEECH UNDERDEVELOPMENT (III LEVEL) OF PRESCHOOL AGE

Abstract. The article describes the correctional work with preschool children based on logorhythmic exercises, the rationale for using logorhythmics to correct the sound reproduction of children with general speech underdevelopment (level III) of preschool age is developed, the work at each stage of correction is considered and methodological manuals for correction are proposed. As a justification for the effectiveness of the program, a qualitative and quantitative analysis of the results of speech therapy work is proposed.

Keywords: logorhythmics, sound pronunciation, GSU, correction

Кіріспе. Біздің еліміздегі экономика, экология, мәдениет саласындағы қазіргі заманғы қоғамдық өзгерістер білім беруді жаңғырту қажеттілігіне әкелді, мұнда қазіргі уақытта маңызды проблемалардың бірі дамуында ауытқулары бар балалар санын артуы болып табылады. Қазіргі уақытта баланың моторлық, психикалық және әсіресе сөйлеу қабілетінің мәселелері ерте және мектепке дейінгі жаста көп кездеседі [1].

Мектепке дейінгі жаста баланың ана тілінің барлық жақтарын белсенді түрде игеруі жүреді: фонетикалық, грамматикалық және лексикалық.

Л.С.Выготскийдің[2], О.С.Ушакованың [3] зерттеулерінде көрсетілгендей, мектеп жасына дейінгі кезеңде баланың сөйлеуі жетілдіріліп байытылады, атап айтқанда оның функциялары қалыптасады және күрделене түседі. Сөйлеудің жалпы дамымауы бар балалар үшін қабылдаудың әртүрлі түрлерінің дамуының бұзылуы да тән, зейіннің негізгі қасиеттерінің даму деңгейінің төмендігі байқалады, есте сақтау қабілеті мен есте сақтау өнімділігі, есте сақтау белсенділігі айтарлықтай төмендейді.

Зерттеуші Р.Е.Левина [4] және басқалары өз еңбектерінде балалардың сөйлеу күйі, олардың психикалық даму деңгейі мен сауаттылықты игеру арасындағы байланысты көрсетеді. Сондықтан СТЖД бар мектеп жасына дейінгі балаларды түзету бойынша оқытудың маңызды және өзекті міндеттерінің бірі сауаттылыққа дайындық болып табылады.

Қазіргі әлемде адамның айналасындағылармен тиімді қарым-қатынас орнату қабілеті алдыңғы қатарға шығады. Тиімді қарым-қатынас құру қабілеті сөйлеу бұршіктерінің пайда болуымен қалыптаса бастайды. Сөйлеу күрделі, көп қырлы процесс, оның ішінде интонациялық компонент. Сөйлеудің тембрін, ритмін, әуенін басқару адамға қарым-қатынас процесінде өзін сенімді сезінуге, өз ойларын дәл және толық жеткізуге мүмкіндік береді [5].

Логопедиялық практикада қолданылатын балалардағы дыбыстық айтылымды түзетудің заманауи әдістерінің ішінен мектепке дейінгі мекемелердің түзету топтарында белсенді қолданылатын логоритмиканы атап өткен жөн. Логоритмика-бұл ритмикалық жаттығулардың арнайы кешені, онда қозғалыстар мен сөйлеу музыкалық сүйемелдеумен байланысады. Логоритмиканың заманауи технологиясы дыбыстық айтылымды түзетуде өте белсенді және тұрақты терапиялық әсерге ие екендігі дәлелденді. бұл бірқатар білім беру, түзету және сауықтыру мәселелерін шешуге мүмкіндік береді [6,7].

Практикалық зерттеулер сөйлеу және музыкалық сүйемелдеуді қолданумен бірге арнайы қозғалыстарды орындау мектеп жасына дейінгі балаларда кеңістіктегі үйлестіруді, жалпы моториканы сәтті қалыптастырады, бұлшықет аппаратын нығайтады, сөйлеу әрекетіне қатысты түзету функцияларын оңтайлы орындайды [8]. Сабақтың ойын формасы

мен жеңіл, есте қаларлық музыканың арқасында мектеп жасына дейінгі балалар қажетті сөйлеу дағдыларын тез игеріп, ұзақ уақыт бойы бекітеді, дұрыс сөйлеу тыныс алуын үйренеді, бұл сөйлеудің просодикалық жағының барлық компоненттеріне оң әсер етеді.

Аталған тақырып аясында логоритмиканы қолдана отырып мектеп жасына дейінгі балалардың дыбыстық айтылымын түзету-логопедиялық жұмыс жүргізілді. Логопедиялық бағдарлама құрылымдық-мазмұндық форманың барлық талаптарына сәйкес келеді, дәйекті және біртұтас сипатқа ие [9].

Түзету жұмыстарын жүргізу кезінде негізгі психологиялық-педагогикалық принциптер сақталды: түзетуге жүйелі көзқарас, материалды ұсынудың қол жетімділігі мен көрнекілігі, балалардың тәуелсіздігі, дидактикалық құралдардың интегративті сипаты.

Әр жаттығудың алдында балалар көрнекілікті міндетті түрде қолдана отырып, нұсқаулықпен танысады. Бағдарламаның нақты құрылған алгоритмі материалды динамикалық игеру талаптарына жауап берді және дыбыстық айтылымының бұзылыстарын түзетуге бағытталған. Барлық логопедиялық жұмыс құрылымдық жағынан үш кезеңге бөлінді: дайындық, негізгі (түзету) және қорытынды [10].

Зерттеу материалдары мен әдістері. Негізгі (түзету) кезеңінде келесі Аксанова Т.Ю. дыбыстық айттылымын түзетуге арналған логоритмикалық әдісі қолданылды.

Сабақтарда ойын әдістері мен түрлі әуендерді тыңдау белсенді қолданылды. Дауысты модуляциялау, оның тембрін өзгерту дағдыларын қалыптастыру үшін музыкалық сүйемелдеу үшін қысқа өлеңдер оқу сияқты әдіс қолданылды. Қосымша ретінде-еліктеу әдісі (мұғалім әртүрлі ритммен интонациямен сөйлемдер айтады, балалар қайтайды).

Дауысты модуляциялауды бақылау үшін балалар ымды белсенді қолданды-дауыстық жаттығулар қолдың қозғалыстарымен қатар жүрді. Лепті интонацияны жаттықтыру үшін балалар қолдарын жоғары көтеріп, фразаны қолдың тегіс айналмалы қозғалысымен аяқтады. Баяндау интонациясы қолдың тегіс қозғалысымен бірге жүрді, алдымен көлденеңінен біртіндеп төмен қарай жылжыды. Интонация дағдысын (барлық түрдегі) дамытудағы басты назар дауысты дыбыстардың айтылуына аударылды.

Бұл жағдайда ым белсенді қолданылды, бұл дыбыстық айтылымында бұзылысы бар балалар үшін дұрыс интонация үшін тірек болды. Алынған дұрыс интонация дағдылары алдымен буын деңгейінде бекітілді, содан кейін сөйлемдер, содан кейін ғана тәуелсіз сөйлеуде қолданылды.

Дыбыстық айтылымында бұзылысы бар мектеп жасына дейінгі балалармен логопедиялық жұмыстың дайындық кезеңінде келесі жаттығулар қолданылды:

– артикуляциялық моториканы дамыту және нығайту. Артикуляциялық гимнастика әдістері алдымен логопедпен, содан кейін ауызша нұсқаулықпен қолданылды;

– дауыс беруді қою. Фразаны көбейту жаттығулары алдымен күшті дауыспен, содан кейін орташа күшпен және әлсіз күшпен қолданылды; содан кейін кері ретпен қайталайды;

– сөйлеу тынысын қою. Неғұрлым үнемді, тегіс және ұзақ тыныс алу жаттығулары орындалды. Алынған дағдылар тыныс алу, артикуляция және дауыстық әрекеттердің синтезі болып табылатын ортофониялық жаттығуларда бекітілді. Бұл ортофониялық кешен тыныс алуды, артикуляциялық аппаратты және балалардың дауысын жаңа айтылу дағдыларын қалыптастыруға дайындады;

– просодиканың негізгі компоненттерін қалыптастыру, оның ішінде темпо-ритмді сипаттамалар, дауысты күш бойынша модуляциялау, сөйлеудің анықтығы;

– ұсақ моториканы нығайту. Арнайы саусақ гимнастикасы саусақтардың сараланған қимылдарын алдымен әр қолмен бөлек, содан кейін екі қолмен біркелкі және көп бағытты жаттығулар жасау үшін қолданылды.

Түзету жұмысының негізгі кезеңі келесі міндеттерді шешуге бағытталған:

– берілген интонацияға сәйкес фразаларды интонациялық рәсімдеу дағдыларын үйрету;

– логикалық екпін мен кідіртуді қолдануды бекіту;

–негізгі сөзді интонациялық түрде бөліп көрсетуге, сөйлемдегі логикалық орталықты анықтауға үйрету.

Түзетудің бастапқы кезеңінде, «жұмсақ сөйлеу режимі» кезеңінде балалар вербалды емес қарым-қатынас құралдарын қолдана отырып, интонацияның негізгі түрлерін көбейтуді үйренді, бұл үшін жест-ишара мен пантомимика қолданылды.

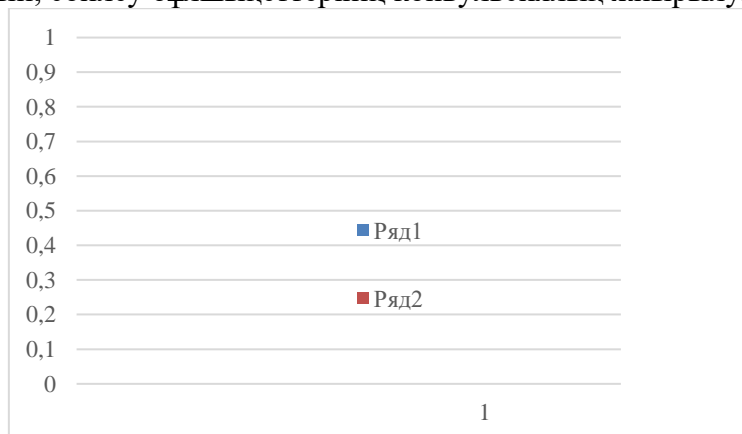
Логопедиялық жұмыс элементтері логопедиялық жұмыстың барлық кезеңдерінде қолданылды. Үнсіздік пен сыбырлау режимдерінде қозғалыстардың тегістігі, ауысуы және үйлесімділігі пысықталды. Балалар үйлестіруге арналған қозғалыс жаттығуларын, жүрудің әртүрлі түрлерін, есте сақтауды, зейінді, оптикалық кеңістіктік бағдарлауды, қол-көзді үйлестіруді және т.б. дамытуға арналған ойын тапсырмаларын орындады. Конъюгацияланған айтылу кезеңінде балалар сөйлеу сүйемелдеуімен қозғалыс жаттығуларын орындады, онда айтылымның қарқыны, ритмі, сөйлеудің эмоционалдылығы мен экспрессивтілігі де пысықталды.

Түзету міндеттері кезең-кезеңімен, жас және жеке ерекшеліктерін ескере отырып, қозғалтқыш сферасының күйінде, дыбыстық айтылымның бұзылыс дәрежесінде және сөйлеу емес процестердің қалыптасуында жүзеге асырылды. Сабақтардың құрылымы жоспарланған лексикалық тақырыптарға сәйкес және қарапайымнан күрделіге қарай құрылды. Сөйлеу материалының көптеген түрлері қолданылды: оқулар, әндер, өлеңдер, сонымен қатар коммуникативті ойындар, релаксация және шиеленісті жеңілдету жаттығулары; дауысты, артикуляцияны, бұлшықет тонусын дамытуға арналған жаттығулар; музыкалық сүйемелдеусіз сөйлеу және қозғалыс жаттығулары, музыкалық қарқынның дамуы, ритмикалық жаттығулар.

Нәтижелер және талдау жасау. Дыбыстық айтылымында бұзылысы бар балалардағы түзетуде логоритмиканы қолданудың тиімділігін тексеру үшін бақылау эксперименті жүргізілді. Қарқын, сөйлеу ритмі, интонация және логикалық стресс тексерілді.

Сөйлеу қарқынын өлшеу мынаны көрсетті: эксперименттік топта 42% қалыпты сөйлеу қарқынын көрсетті (секундына 4-5 буын). Баяу қарқын 30% құрады, ал жылдам қарқын 28%-да анықталды. Яғни түзету жұмыстары жүргізілген балалардың жалпы санының жартысына жуығы сөйлеу қарқынын теңестіре алды.

Түзетуге қатыспаған балалар (бақылау тобы) айқын оң динамиканы көрсеткен жоқ. Көпшіліктің сөйлеу қарқыны баяу, 22% ғана жылдам. Бақылау тобының бірде-бір баласы қалыпты қарқынын көрсете алмады. Дәл осындай нәтижелер анықтаушы эксперимент барысында байқалды. Балалардың сөйлеуі тоқтап, сол буынның қайталануымен толықты, тыныс алу үнемі адасып, сөйлеу бұлшықеттерінің конвульсиялық жиырылуы байқалды.

Сурет 1- Ритмді зерттеу нәтижелері

Қорытынды, тұжырым. Осылайша, түзету жүргізілгеннен кейін эксперименттік топтағы оң динамика туралы қорытынды жасалды. Балалардың сөйлеуі біртұтас болды, бақылау тобында бұзылыстар аз анықталды. Бұл дыбыстық айтылымында бұзылысы бар балалардың сөйлеу қарқынын түзетуге қатысты логоритмикалық жаттығулардың тиімділігін көрсетеді.

Дыбыстық айтылымында бұзылысының түзетілуі эксперименттік топтағы балалардың 53% берілген қарқынмен дұрыс жүргенін көрсетті. Үзілістер, үдеу немесе қарқынның баяулауы айтарлықтай аз болды. Қалған балаларда логопедтің кішкене көмегі арқылы да тапсырманы орындады. Бақылау тобында балалардың тек 18% берілген қарқынын дұрыс жеткізе алды. Балалардың сөйлеуі монотондылықпен, айтарлықтай үзілістермен ерекшеленді, жүргізуші талап еткен қалыпты қарқынның орнына балалар оны еріксіз жылдамдатты немесе керісінше тоқтатты. Көптеген балаларда дыбыстық айтылымының бұзылысы кезінде сөйлеу бұлшықеттерінің кернеулері анықталды. Осылайша, түзету бағдарламасы аясында логоритмикалық жаттығулармен айналысқан балалар логопед көрсеткен жаттығулардың барлық түрлерін оңай қайталады. Бақылау тобының балалары негізінен тапсырманы орындай алмады.

Логикалық екпінді зерттеу сонымен қатар дыбыстық айтылым бұзылысы кезінде түзетуде логоритмиканың тиімділігін дәлелдеді: эксперименттік топтағы максималды ұпайды балалардың 52% алды, бақылау тобында тек 12% алды. Балалар әр түрлі екпінмен сөйлемдерді дұрыс қайталады, бір сөйлемдегі екпінді бірнеше рет көмексіз өзгерте алды. Бақылау тобында балалардың жартысынан көбі тапсырманы орындай алмады: стрессті өз бетінше көтеру қажет болған жағдайда, олар көбінесе логопедтің кеңестері тиімсіз болған кезде логикалық стресстен сөйлем айтты. Осылайша, эксперименттік топтың балалары логикалық екпінді орналастыру тапсырмасын сәтті орындап, бастапқы дыбыстық айтылымында бұзылыстары бар балалармен салыстырғанда нәтижелерін жақсартты, бақылау тобында нәтижелер сол деңгейде қалды.

Эксперименттік топта интонациялық көрсеткіштер мен дауыс модуляциясының жақсарғанын атап өткен жөн. Балалардың жартысынан көбі (53%) интонацияның барлық түрлерін бірінші рет дұрыс жеткізді, қалғандары логопедтің көмегімен тапсырманы орындады. Бақылау тобында балалардың тек 9% жоғары деңгей көрсетті. Сұраулы және лепті интонацияны жеткізуде қиындықтар байқалды, қателіктерсіз балалар тек баяндау сөйлемдерін жеңе алды. Артикуляциялық аппараттың бұлшық еттерінің конвульсиялық жиырылуы дыбыстық айтылымында бұзылысы бар балаларға сөйлемдерді дұрыс интонациялауға мүмкіндік бермеді. Зерттеудің белгіленген кезеңінде балалар да осындай қиындықтарға тап болды.

Ритмді зерттеу нәтижелері эксперименттік топтағы жалпы оң тенденцияны растады: жоғары орындау деңгейі балалардың 64%, бақылау тобында 28% көрсетті. Балалар қарапайым және күрделі ритмді ойнатуға арналған екі тапсырманы да көмексіз орындады. Бақылау тобындағы балалардың көпшілігі күрделі ритмді есту арқылы байланыстыра алмады және оларды дұрыс ретпен жеткізе алмады. Олардың көпшілігі ритмді қайталау үшін логопедтің көмегін қажет етті.

Зерттеу негізінде келесі нәтижелер алынды: сабақтар өткізілгеннен кейін балаларда дауысты биіктігі мен күші бойынша модуляциялау қабілеті жақсарды, сөйлеу тынысы қалыпқа келді, сөйлеуі анық және біртұтас болды, конвульсиясыз және үзіліссіз. Жүргізіліген эксперименттік жұмыс дыбыстық айтылымында бұзылысы бар балалардағы бұзылыстарды түзету тұрғысынан логоритмиканы қолданудың тиімділігін растады.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. *Ибатова Г.Б. Жалпы сөйлеу тілі дамымаған балаларды оқыту барысында ескерілетін қағидалар, Хабаршы, «Арнайы педагогика» сериясы, Алматы, ҚазҰПУ, №1 (24) 2011ж.*

2. Выготский, Л. С. Вопросы детской психологии / Л. С. Выготский. – СПб. : Изд-во Союз, 2004. – 224 с.
3. Ушакова О.С. Программа развития речи дошкольников. — М.: Сфера, 2017 – 96 с.
4. Левина Р.Е. Характеристика общего недоразвития речи у детей / Р. Е. Левина // Логопедия сегодня. – 2009. – №1. – С. 6-1
5. Микляева Н.В. Развитие языковой способности у детей 6-7 лет с ОНР. – М.: ТЦ Сфера, 2012. — 64 с.
6. Аксанова Т.Ю. Логопедическая ритмика в системе коррекционной работы с дошкольниками с ОНР: Учебно-методическое пособие. – СПб.: ДЕТСТВО-ПРЕСС, 2009. – 40 с.
7. Рычкова Н.А. Логопедическая ритмика. Диагностика и коррекция произвольных движений у детей, страдающих заиканием. Методические рекомендации, - М: Издательство ГНОМИД. Москва 2000. – 32 с.
8. Глухов, В.П. Формирование связной речи детей дошкольного возраста с общим недоразвитием / В.П. Глухов. М.: – Аркти, 2004.
9. 47. Анищенкова, Елена Степановна. Логопедическая ритмика для развития речи дошкольников: пособие для родителей и педагогов: [программа обучения в детском саду]/. - Москва: АСТ: Астрель; Владимир: ВКТ, 2010.- 61
10. Бабушкина, Рената Леонидовна. Логопедическая ритмика: Методика работы с дошкольниками, страдающими общим недоразвитием речи/ , ; под науч. ред. . - Санкт-Петербург: КАРО, 2015.- 176 с.

МРНТИ 14.29.29

УДК 376.37

Б.А.Сабденова¹, Ә.Р.Бекібаева²

¹ғылыми жетекшісі, Phd, аға оқытушы, boken_888@mail.ru

²7M01902-Арнайы педагогика: Логопедия мамандығының 2 курс магистранты
aselbae@gmail.com

Абай атындағы ҚазҰПУ, Алматы қ., Қазақстан

СӨЙЛЕУ ТІЛІ ЖАЛПЫ ДАМЫМАҒАН БАЛАЛАРДЫҢ БАЙЛАНЫСТЫРЫП СӨЙЛЕУ ТІЛІНІҢ ЖАЙ-КҮЙІ

Аңдатпа

Бұл мақалада сөйлеу тілі жалпы дамымаған балаларда байланыстырып сөйлеуді дамытудың ерекшеліктері қарастырылады. Сонымен қатар түзету жұмыстарында байланыстырып сөйлеу тілінің ерекшеліктерін ескерудің және сөйлеу тілі қалыпты дамыған және сөйлеуінде бұзылысы бар балаларды бірлесіп оқыту процесінің өзектілігі көрсетілген.

Мақалада, автор қазіргі кездегі мектеп табалдырығын аттаған баланың сөйлеу тілінің дамымауы, байланыстырып сөйлеу тілінің қалыптаспау мәселесіне тоқталған. Қалыпты және бұзылыс жағдайында байланыстырып сөйлеуді дамыту мәселелерін қарастырған ғалымдардың еңбектеріне талдау жасалған. Сонымен қатар, байланыстырып сөйлеу тіліне анықтамалар, оның түрлері, мектепке баратын бала үшін маңыздылығы және қалыпты онтогенездегі дамуы сипатталған. Жоғары психикалық функциялардың сөйлеу тілімен байланысы және бұзылыс нәтижесінде пайда болатын патологиялар қарастырылған.

Қорытынды бөлімге келер болсақ, сөйлеу тілі жалпы дамымаған балалардың бірінші, екінші, үшінші деңгейіндегі байланыстырып сөйлеу тілінің жағдайының көрінісі сипатталған. Сөйлеу тілі жалпы дамымаудың екінші деңгейінде баланың сөйлеуі, онда кездесетін қиындықтар, байланыстырып сөйлеу және дыбыс айту дағдысына тоқталып өткен. Сөйлеу тілі жалпы дамымауының үшінші деңгейінде баланың диалогтық, монологтық